

RAZVOJ SLOVENSKEGA NARODNEGA GIBANJA V 2. POLOVICI 19. STOLETJA

Kaj slabi cesarsko oblast oziroma absolutistično ureditev v monarhiji?

Nemško liberalno meščanstvo (samo zase !!!) zahteva liberalne politične svoboščine.

Vedno glasnejše zahteve nenemških narodov v monarhiji.

Državo zajame gospodarska kriza.

Vojaški porazi v Italiji in izgubljena vojna proti Prusiji.

POLITIČNE SPREMEMBE V MONARHIJI, KI POSPEŠIJO IN DOVOLJUJEJO RAZVOJ NARODNEGA GIBANJA

Februarski patent leta 1861 prinese ustavo.

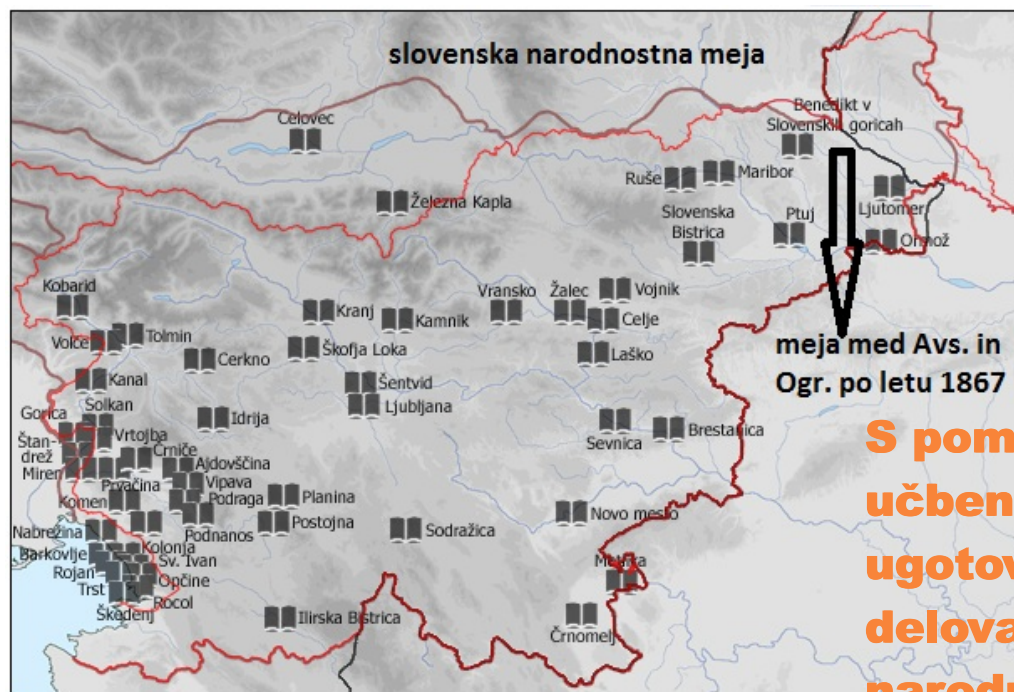
Leta 1867 je uveden dualizem.

Nova ustava leta 1867 prinese narodom v avstrijski polovici monarhije pravico do ustanavljanja društev in svobodo zborovanja. 9. člen ustave zagotavlja enakopravnost narodov.

Značilnosti, cilji in oblike narodnega gibanja z nastopom "ustavne dobe", ko se je monarhija preuredila v parlamentarno monarhijo.

Narodno gibanje Slovencev se je z možnostjo ustanavljanja slovenskih organizacij od 60. let 19. stoletja **postopoma krepilo**. Pomembno vlogo pri utrjevanju narodne zavesti med Slovenci so imeli v 60. letih **čitalnice in tabori**.

V 60. letih 19. stoletja se razvije čitalniško gibanje.

Čitalnice na Slovenskem med leti 1861 in 1871

S pomočjo besedila v učbeniku (str. 164) ugotovi, kako so čitalnice delovale in kako so krepile narodno zavest.

SLOVENSKE NARODNOSTNE USTANOVE IN DRUŠTVA

Južni Sokol

Leta 1863 je bilo v Ljubljani ustanovljeno prvo telovadno društvo na Slovenskem - Južni Sokol. Poleg gesla "zdrav duh v zdravem telesu" so se Sokoli zavzemali za kulturno, gospodarsko in politično neodvisnost slovenskega naroda.

Slovenska matica

Leta 1864 je ustanovljeno založniško - kulturno - znanstveno društvo, ki si predvsem z izdajanjem knjig v slovenskem jeziku prizadeva dvigniti pismenost in izobraženosti med Slovenci.

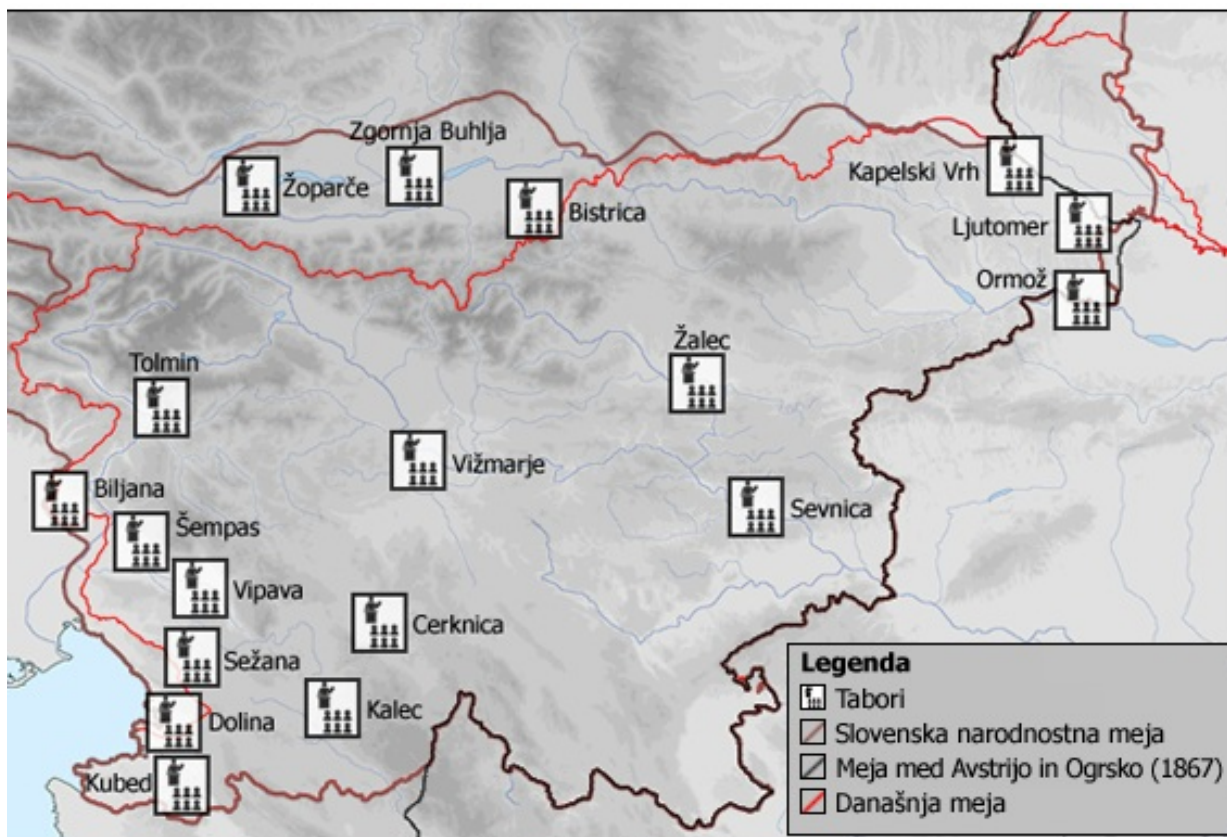
Dramatično društvo

Dramska in gledališka dela so najprej uprizarjali v čitalnicah, ki pa so kmalu postale premajhne. Leta 1866 je v Ljubljani ustanovljeno prvo gledališče.

Glasbena matica

Spodbuja avtorje k pisanju in izvajanju skladb v slovenskem jeziku.

TABORSKO GIBANJE

Tabori na Slovenskem

Po vseh slovenskih deželah so med letoma 1868 in 1871 organizirali zborovanja na prostem - tabore.

S pomočjo besedila v učbeniku (str. 165) ugotovi, kako so se tabori odvijali in katere narodnostne zahteve so bile izpostavljene.

RAZKOL SLOVENSKEGA NARODNEGA GIBANJA IN NASTANEK STRANK NA SLOVENSKEM

Slovensko narodno gibanje že od svojega nastanka ni bilo povsem enotno. V njem je bilo več struj; glavni sta bili, kakor v večini zahodno in srednje evropskih držav konzervativna in liberalna.

KONZERVATIVNI TABOR - STAROSLOVENCİ

Ideje obeh taborov in predstavnike ugotovi s pomočjo besedila v učbeniku na strani 165.

LIBERLANI TABOR - MLADOSLOVENCİ

Prva številka častnika Slovenec je izšla leta 1873
Geslo staroslovencev: »Vse za vero, dom, cesarja!«

M L A D O S L O V E N C I

• Fran Levstik

• Josip Jurčič

• Josip Vošnjak

• Josip Stritar

• Karel Lavrič

S T A R O S L O V E N C I

• Janez Bleiweis

• Lovro Toman

• Etbin Costa

• Anton Martin Slomšek

• Luka Jeran

PRVE POLITIČNE STRANKE - tabela učb. str. 164

KATOLIŠKI TABOR	LIBERALNI TABOR	DELAVSKI TABOR
Voditelji Karel Klun, Fran Šuklje, Ivan Šušteršič	Voditelja Ivan Tavčar, Ivan Hribar	Voditelj Etbin Kristan
Najprej so ustanovili Katoliško politično društvo (1890), iz katerega je leta 1895 nastala Katoliška narodna stranka (preimenovana v Slovensko ljudsko stranko (SLS)). Od volitev leta 1907 je bila najmočnejša stranka na Slovenskem.	Najprej je bilo ustanovljeno liberalno Slovensko društvo (1891), iz katerega je leta 1894 nastala Narodna stranka (preimenovana v Narodno napredno stranko (NNS)).	Osrednja stranka je bila Jugoslovanska socialdemokratska stranka (JSDS) , ustanovljena leta 1896 in del vsedržavne avstrijske socialdemokratske stranke. Pomembna je postala po uvedbi splošne in enake volilne pravice.
<p>SLS se je zavzemala za:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uskladitev vseh področij življenja z načeli katoliške vere, • enakopravnost Slovencev z drugimi narodi v monarhiji • pomembnejšo vlogo cerkve v družbi, • splošno in enako volilno pravico, • reševanje stisk malega kmeta, v pomoč kateremu je ustanavljala zadruge, • za pomoč delavcem in malim obrtnikom. 	<p>Liberalci so se zavzemali za:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gospodarski liberalizem (kapitalistični razvoj), • liberalizem, • enakopravnost Slovencev z drugimi narodi v monarhiji, • uvedbo splošne, toda neenake volilne pravice, • manjšo vlogo cerkve v družbi. 	<p>Delavska stranka se je zavzemala za:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pravice in boljši položaj delavcev, • splošno in enako volilno pravico, • zrušitev kapitalizma, • povezavo delavcev v vseh južnoslovanskih deželah v Avstro-Ogrski, • ustanavljanje sindikatov in delavskih zadrug.
V stranki so imeli odločilen vpliv duhovniki. Njeni volivci so bili pretežno kmetje, delavci in nižji uradniki.	Volivci liberalnega tabora so bili meščani, podjetniki in veliki vaški posestniki.	Volivci delavskega tabora so bili delavci, pa tudi nekateri izobraženci.

PRVA SLOVENSKA HIMNA - 1860

Napisal: Simon Jenko

Uglasbil: Davorin Jenko

Naprej zastava slave

*Naprej zastava Slave,
na boj junaška kri
za blagor očetnjave
naj puška govori!*

*Z orožjem in desnico,
nesimo vragu grom,
zapisat v kri pravico,
ki terja jo naš dom.*

*Naprej zastava Slave,
na boj junaška kri,
za blagor očetnjave
naj puška govori!*

*Draga mati je prosila,
roke okol vrata vila,
je plakala moja mila,
tu ostani ljubi moj!*

*Zbogom mati, ljuba zdrava,
mati mi je očetnjava,
ljuba moja čast in slava,
hajdmo, hoj, zanjo v boj!*

*Naprej zastava Slave,
na boj junaška kri,
za blagor očetnjave
naj puška govori!*

Naprej! Naprej!

Danes je pesem uradna himna slovenske vojske.